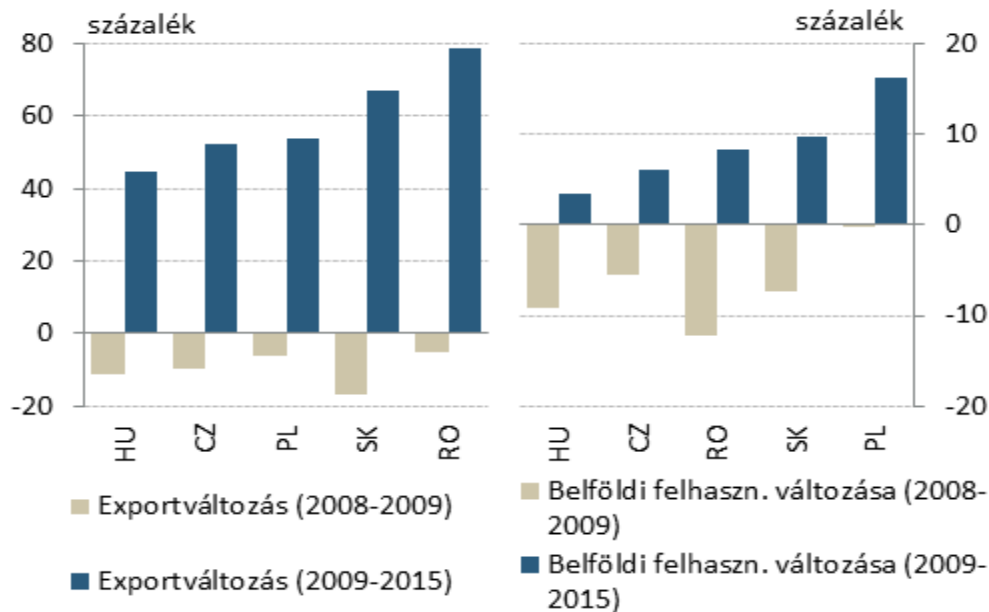

Brexit: nagyobb alkalmazkodási képesség, fél siker!

A brit népszavazás (Brexit) eredményének nyilvánosságra kerülését követő órákban szinte azonnal elindult a találgatás azzal kapcsolatban, hogy mely gazdaságok lehetnek leginkább kitettek a negatív hatásoknak. A legtöbb elemzés eddig az első körös, ún. statikus – az aktuális kereskedelmi és pénzügyi kapcsolataiból levezethető - csatornákkal számolt. Azonban ahogy azt a legutóbbi válság tapasztalatai is megmutatták, a másodkörös hatások gyakran sokkal erősebben és tartósabban befolyásolják a gazdaságok várható fejlődési pályáját. Ez utóbbi hatások közé sorolhatjuk a pénzügyi rendszerben megjelenő negatív visszacsatolásokat, amely tekintetben hazánk helyzete az elmúlt években mind abszolút, mind relatív értelemben számottevően javult. A pénzügyi rendszer stabilitása, a kereskedelmi bankok hitelezési aktivitásának élénkülése ellensúlyozhatják a külpiacokról érkező impulzusokat. Emellett az elmúlt években a gazdaságpolitika mozgástere is számottevően növekedett, így a gazdaságpolitika anticiklikus viselkedéssel is segítheti a külső hatások kezelését.

Az Egyesült Királyságban lefolytatott népszavazás eredménye komoly turbulenciát okozott a világ pénzügyein. Az első reakcióként jelentkező hangulatromlást az elmúlt napokban megnyugvás követte. Jelen pillanatban komoly bizonytalanság övezi mind a kilépés folyamatát, mind annak közvetett és közvetlen reálgazdasági hatásait. A globális gazdasági térben várható tovaggyűrűző hatásokat illetően megfelelő támpontot jelenthetnek a legutóbbi válság tapasztalatai, így elemzési keretként az akkor látott folyamatokat használtuk fel. Összefoglalva azt mondhatjuk, hogy az elsődleges rövid távú hatásokat leginkább a gazdaságok között fennálló kereskedelmi és pénzügyi integráltság foka határozza meg. Emellett azonban gyorsan és egyre hangsúlyosabban megjelennek a másodkörös hatások is, amelyek leginkább a gazdaságok sérülékenységi helyzetétől, a pénzügyi rendszerben kialakuló negatív visszacsatolások mértékétől, valamint a gazdaságpolitika reakcióképességétől függenek.

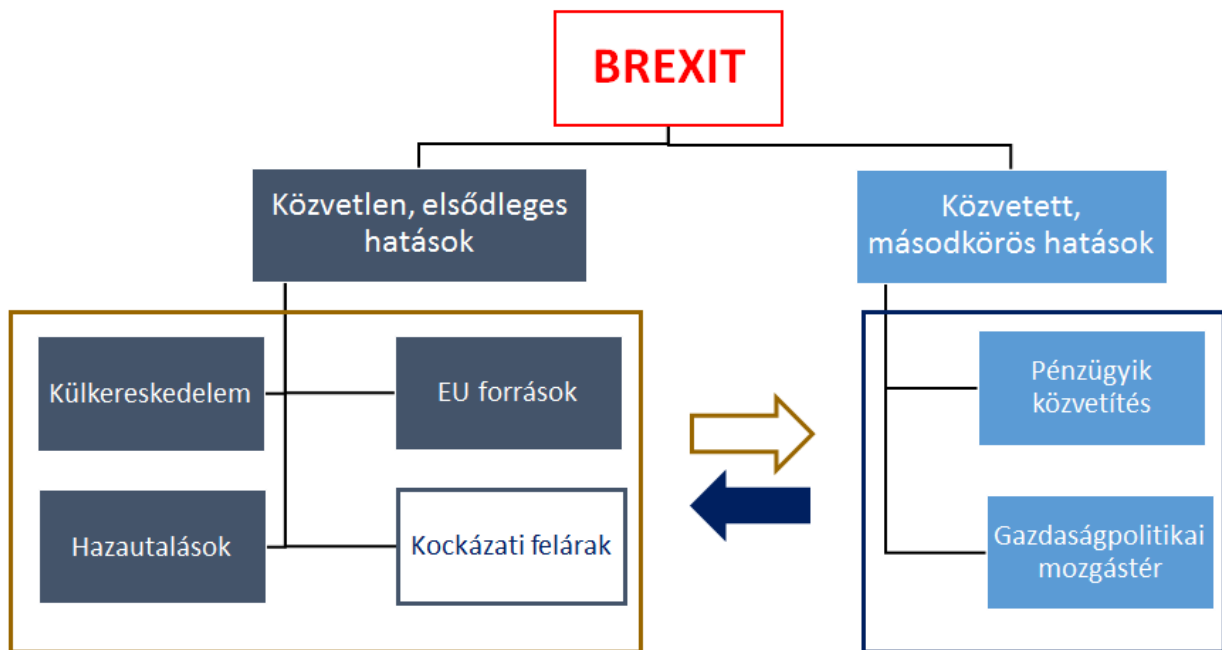
1. ábra: Az export és a belföldi felhasználás változása a régió országaiban a 2008/2009-es válságot követően

Forrás: Eurostat

Reálgazdasági szempontból rövid távon a legerősebb hatásnak a külső kereslet csökkenése és a kockázati felárak megemelkedése bizonyult, ám már 2009-től **egyre markánsabban megjelentek a pénzügyi közvetítés zavarai, valamint a meglévő gazdaságpolitikai mozgástérben megnyilvánuló különbségek is**. Ráadásul ezen hatások körkörös, nehezen megtörhető negatív visszacsatolások kialakulását is okozták. A növekedés lassulása negatívan hatott a pénzügyi stabilitás megítélésére, ami a hitelaktivitás gyengülésén keresztül ismét a növekedési helyzetet rontotta. Ennek megfelelően **a nagyobb gazdaságpolitikai mozgásteret és/vagy stabilan működő pénzügyi közvetítőrendszert felmutatni képes gazdaságok gyorsabb növekedést mutattak** (pl.: Lengyelország, Szlovákia). Ezzel szemben a pénzügyi stabilitás – külső forrásokra való erős ráutaltság miatti – megroppanásával, a gazdaságpolitikai mozgástér teljes hiányával, vagy akár a negatív hatásokat erősítő prociklikusságával szembesülő gazdaságok mély recesszióba süllyedtek és a GDP lassú helyreállítását szenvedték el. Nem túl távoli az emlék így pontosan tudjuk, hogy Magyarország sajnos ez utóbbi csoportba tartozott. De lássuk, melyek lehetnek az aktuális kilátásokat formáló legfontosabb csatornák.

2. ábra: A Brexit várható gazdasági hatásait meghatározó csatornák

Forrás:MNB

Az első csatorna természetesen ezúttal is a külkereskedelem. Az Egyesült Királyság lassulása a kilépés hatására szinte borítékolható. Azonban kiemelendő, hogy a szigetország súlya a hazai áru és szolgáltatásexportban nem éri el az 5 százalékot, így közvetlen kitettségünk alacsonyabb a hazai kivitelből, mint Oroszország és Ukrajna együttes aránya volt az orosz-ukrán krízis elmélyülése előtt. Az akkori tapasztalatok azt mutatták, hogy mindaddig, **amíg a külpiaci probléma lokális marad, az exportőrök képesek rugalmasan alkalmazkodni a megváltozott helyzethez.** Természetesen, amennyiben a brit lassulás tovaggyűrűző hatásai az eurozóna növekedési kilátásait is általánosan rontják, az már a közép-kelet-európai régió exportkilátásait is negatívan érintené.

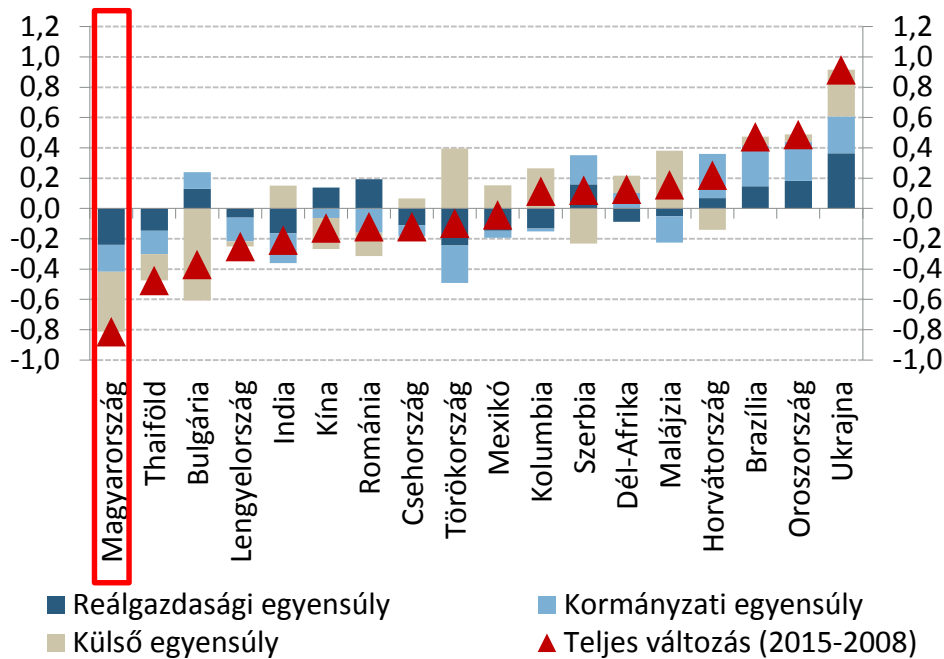
Több elemzés hívja fel a figyelmet, hogy az **EU pénzek beáramlása** lecsökkenhet a régiókba, amennyiben a britek, mint nettó befizető ország kilépnek a közösségből. Értékelésünk szerint azonban ez **a jelenlegi 2014-20-as költségvetési ciklust nem, vagy csak kis mértékben érintené.** A tárgyalások lezárásáig várakozásunk szerint fennmarad a status quo, vagyis a britek előreláthatólag 2018 októberéig továbbra is befizetik a rájuk eső részt a közös uniós költségvetésbe. Ezt követően pedig alapvető kérdés, hogy milyen szintű integráció marad fenn az Egyesült Királyság és az EU között. Ha szélsőséges forgatókönyvként azzal számolunk, hogy a britek befizetése 2018 végétől teljes mértékben kiesik a költségvetésből, még akkor is több gazdasági

kimenetel lehetséges. (1) a kieső összeget az EU-ban maradó tagállamok pótolhatják vagy (2) a bevételekkel arányosan a kifizetéseket is mérsékelhetik. Értelemszerűen csak az utóbbi esetben kell reálgazdasági hatásokkal számolni. Azonban fontos lehet hangsúlyozni, hogy a kieső forrásokat az általánosan alacsony kamatkörnyezetben, illetve a meglévő költségvetési mozgástérrel az érintett tagállamok nagyobb mértékben képesek lehetnek kompenzálni, mint korábban bármikor. **Összességében az EU-források csökkenésének a növekedési hatásai rövid távon gyakorlatilag nulla, míg közép távon pedig elhanyagolható lehet.**

Egy harmadik, az elemzésekben gyakran említett csatorna a **hazautalt jövedelmek csatornája**. Ennek **hatásai makrogazdasági szinten mérsékeltek lehetnek**. A fizetési mérleg adatok szerint az Egyesült Királyságban munkát vállalók éves hazautalásai nem érik el a fél milliárd eurót. Ezen hazautalások forintban kifejezett értékét – és így a hazai belföldi keresleti hatását – leginkább a font gyengülésének mértéke és tartóssága határozza meg. Erről természetesen jelenleg még semmit nem tudunk, de egy szélsőségesen erős 10-20 százalékos elmozdulás esetében is a makrogazdasági szinten jelentkező hatás kb. a GDP 0,1 százalékpontját tenné ki.

Utolsó közvetlen csatornaként a **kockázati prémium változása tükrözi, hogy mekkora kockázatot társítanak a pénzügyi befektetők az egyes gazdaságokhoz**. Ez a csatorna 2008-ban a külső forrásokra való erős ráutaltság, a devizahitelek széles körű elterjedtsége és a strukturális növekedési problémák miatt az elsők között érintette rendkívül súlyosan a magyar gazdaságot. A helyzet azóta alapvetően megváltozott. Fundamentális elemzések sora mutatja, hogy az elmúlt években a **feltörekvő gazdaságok között hazánkban volt megfigyelhető a sérülékenység legerőteljesebb csökkenése**. Mind a növekedési helyzetkép javulása, mind a külső és belső egyensúlyban elért tartós fordulat a gazdaság makro szintű sérülékenységének számottevő mérséklődését indokolják. **Ennek jelentősége különösen az aktuálshoz hasonló turbulens időszakokban értékelődik fel**. A Brexit óta a magyar pénzügyi indikátorok az első napi megingást követően meglehetősen stabil helyzetet mutatnak. Az forint árfolyama kevesebb, mint 1 százalékot mozdult el az euróval szemben, az állampapírpiazi hozamaink alig változtak, míg az e heti DKJ-kibocsátást is jelentős túljegyzés jellemezte. A gazdaság kedvezőbb fundamentális helyzetével összhangban a kockázati felárak megemelkedésére utaló jelet egyelőre nem látunk.

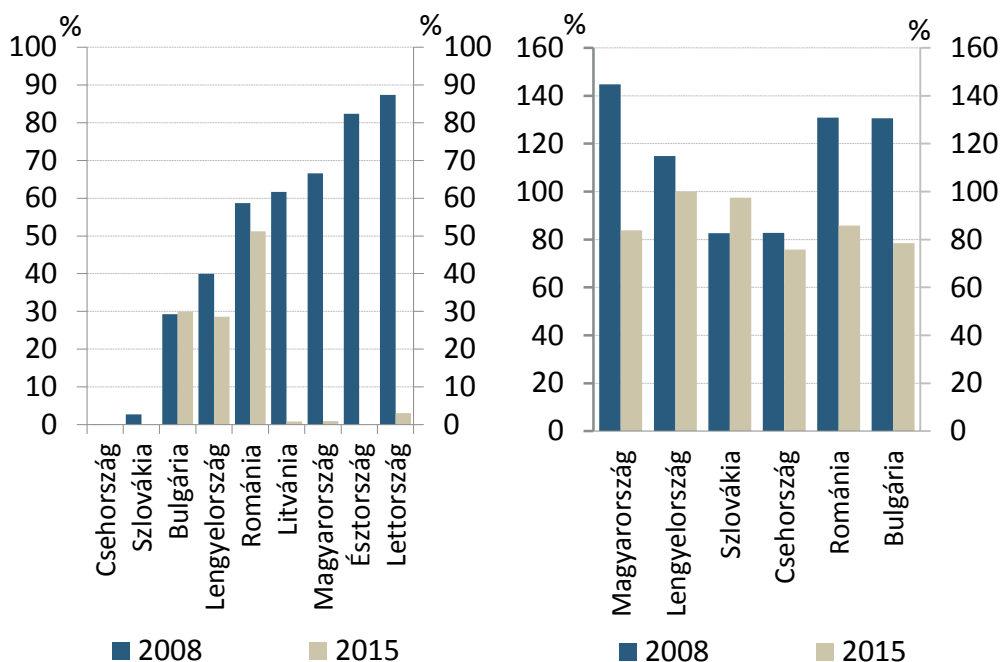
**3. ábra: MNB sérülékenységi indexének változása 2008 és 2015 között
(a negatív érték a sérülékenység javulását jelzi)**

Forrás: MNB számítás

Áttérve a közvetett hatásokra a kockázati felárak stabilitásához kapcsolódva **a hazai pénzügyi rendszerben a negatív visszacsatolások kialakulásának valószínűsége szintén érdemben mérséklődött.** Az elmúlt évek kormányzati és jegybanki lépéseinek köszönhetően a lakossági devizahitelek magas arányából adódó kockázat gyakorlatilag teljesen megszűnt, és az államadósság deviza részaránya is jelentősen, 30 százalék alá csökkent. Szemben a 2008-as helyzettel, jelenleg már Bulgária, Lengyelország és Románia esetében a legmagasabb az árfolyam ingadozásának kitett állomány aránya. **A bankok külső forrásokra való ráutaltsága is érdemben csökkent.** Az elmúlt évek mérlegkiigazítási folyamatának eredményeként a hitel/betét arány a régiós átlagnak megfelelő 85 százalékos szintre süllyedt. **Bankszektorunk likviditási és tőkehelyzete erős, a kockázatok jelentősen csökkentek.** Ezzel nem csak a korábbi értékekhez képest, hanem nemzetközi összehasonlításban is jelentősen javult a hazai pénzügyi rendszer pozíciója. Ezt az elmúlt napokban a Moody's hazai bankrendszer kilátásainak javításáról hozott döntése is visszaigazolta.

4. ábra: A devizahitelek aránya a háztartási portfólióban és a hitel/betét mutató nemzetközi összehasonlításban

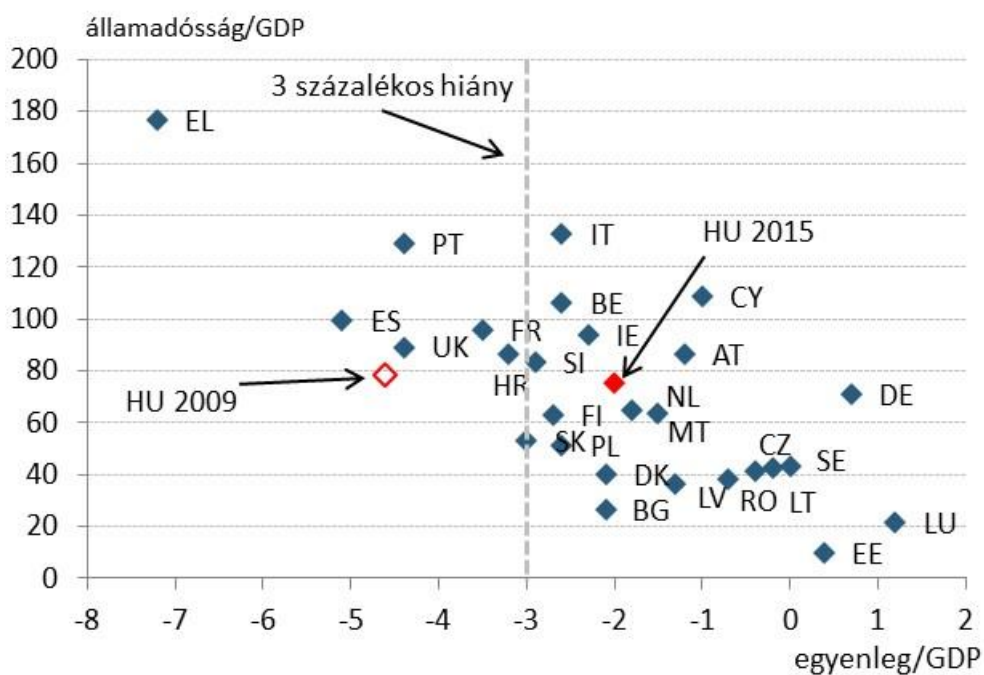
Forrás: MNB

Utolsó elemként, nézzük a gazdaságpolitika eszközeit. Az, hogy külső piacaink esetleges lassulása hogyan érinti a **gazdaság növekedési lehetőségeit nagyban függ a gazdaságpolitika anticiklikus mozgásterétől**. A hazai államadósság és költségvetés helyzete az elmúlt években nemzetközi összevetésben is jelentőset javult. A jegybank legfrissebb előrejelzése szerint az idei évben a költségvetési hiánya a GDP arányában 1,6 és 1,8 százalék között várható, miközben folytatódik az államadósság ráta csökkenése. Egy külpiazi lassulás esetén a 2 százalékos hiánycél tartása mellett is érdemi fiskális mozgástér áll rendelkezésre, tompítva a Brexit reálgazdasági hatását. Emellett az év második felében a **vállalati és lakossági hitelezés belső forrásokra** – a vállalati körben elsősorban a Piaci Hitelprogram, illetve az NHP harmadik szakaszának lehívásaira - **támaszkodó, erős felfutására is számíthatunk**, ami szintén támogatást nyújthat a hazai gazdasági növekedésnek az elkövetkező negyedévekben.

Összességében megállapíthatjuk, hogy a Brexit az eurozóna egészének lassulása esetén leginkább a külkereskedelmi csatornán keresztül befolyásolhatja a hazaihoz hasonló kis nyitott gazdaságok növekedését. A többi elsődleges csatornának (hazautalások, EU pénzek) várakozásunk szerint nem lesz érdemi hatása növekedésünkre a következő években. Ugyanakkor Magyarország mind a 2008-as saját helyzetéhez képest, mind a régiós gazdaságokhoz képest jelentősen javított pozícióján a közvetett, másodlagos hatások megítélését illetően. A pénzügyi közvetítőrendszeren keresztül

negatív visszacsatolások nem valószínűek, miközben a gazdaságpolitika érdemi mozgástérrel rendelkezik, amellyel szükséges esetben megfelelően támogathatja a hazai gazdasági növekedést.

5. ábra: Az államháztartás adóssága és egyenlege a GDP százalékában nemzetközi összehasonlításban

Forrás: Eurostat

„Szerkesztett formában megjelent a Portfolio.hu oldalon 2016. július 1-én.”